

NÉMETH HENRIETTA¹

A kábítószer-kereskedelem megítélése a bírói gyakorlatban

1. Bevezetés

A kábítószerre – mint elkövetési eszköze² – megvalósított bűncselekményeket a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) két törvényi tényállás keretében szabályozza. A jogalkotó – az 1978. évi IV. törvénnyel azonos módon – fogyasztói és terjesztői típusú elkövetési magatartások között differenciál. A kábítószer birtoklása bűncselekményét az követi el, aki a kábítószer termeszti, előállítja, megszerzi, az ország területére behozza, onnan kiviszi, azon átszállítja vagy ezekhez szükséges anyagi eszközöket szolgáltat (fogyasztói típusú elkövetési magatartások). Kábítószer-kereskedelem esetén a büntetni rendelt jogellenes magatartások a kínálás, az átadás, a forgalomba hozatal, a kereskedés vagy az ezekhez szükséges anyagi eszközök szolgáltatása (terjesztői vagy forgalmazói típusú elkövetési magatartások). Míg a birtoklás alapesetének elkövetőjét a törvény egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni, addig a terjesztői típusú elkövetési magatartások alapeseteinek megvalósítása szigorúbb büntetéssel, két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett, minősített eset megvalósulása esetén pedig akár életfogytig tartó szabadságvesztés is kiszabható.

A kábítószer-kereskedelem körében értékelt elkövetési magatartások a nyitott törvényi tényállásokhoz hasonlóan kerülnek szabályozásra. A tényállásban meghatározott eredmény (pl. a kábítószer forgalomba kerülése) bekövetkezéséhez vezető magatartások körét a törvényhozó nyitva hagyja, azokat az

eredmény létrehozására alkalmas valamennyi mozzanatban határozza meg.³ A Btk. nem tartalmaz tehát konkrét rendelkezést arra vonatkozóan, hogy mit kell forgalomba hozatalon, illetve kereskedésen érteni. Ebből kifolyólag nehézséget okozhat a bírói gyakorlatban annak megítélése, hogy az elkövető kábítószerre kifejtett magatartása a kereskedelem vagy a birtoklás körébe tartozik, hiszen – mint ahogy arra a Pécsi Ítéletábla rámutat – „a forgalmazói típusú elkövetési magatartások magukban foglalhatnak

olyan mozzanatokat is, melyek önmagukban – összefüggéseikből kiragadva – fogyasztói típusú elkövetési magatartásokként jelentkeznének”. Ez különösen igaz a terjesztői típusú magatartás kísérletének és a fogyasztói típusú elkövetési magatartás befejezett alakzatának elhatárolására.⁴

Tanulmányomban azt vizsgálom, hogy melyek azok a körülmények, amelyekből az ítélkezési gyakorlat konkrét terjesztői tevékenységek – kereskedés esetén adás-vétel, forgalomba hozatal esetén a kábítószer több személy részére történő hozzáférhetővé tétele – bizonyítottságának hiányában az elkövető terjesztői szándékára von következtetést. A kérdés vizsgálatához alapvetően a Pécsi Ítéletábla olyan anonimizált határozatait használok fel, amelyek a fogyasztói és terjesztői típusú elkövetési magatartások elhatárolása szempontjából érdemi megállapításokat tartalmaznak. Vizsgálom továbbá a Szegedi Ítéletábla e körben született döntéseit is. A határozatok indokolásainak releváns részeiből a vonatkozó szakirodalom és eseti döntések segítségével vonom le következtetéseimet.

2. A terjesztői típusú elkövetési magatartások

A kínálati oldal elkövetési magatartásainak vonatkozásában az 57. BK vélemény⁵, valamint a 1/2007 BJE határozat⁶ tartalmaz irányadó szempontokat. Kábítószer kínálása alatt más személy kábítószer átvételére történő felhívását kell érteni, mely elkövetési magatartás eredménytelen felhívás esetén valósul meg, ellenkező esetben ugyanis a bűncselekmény valamely más elkövetési fordulata kerül megállapításra (átadás, forgalomba hozatal vagy kereskedés).⁷ A kínálással elkövetett cselekmény és a kábítószer-kereskedelem előkészületének elhatárolása szempontjából annak van jelentősége, hogy „kíná-

¹ PhD-hallgató, PTE ÁJK Büntetőjogi Tanszék.

² Megjegyzendő, hogy a vizsgált szakirodalom jelentős része (lásd pl. BLASKÓ Béla – HOLLÁN Miklós – MADAI Sándor – PALLAGI Anikó – POLT Péter: *Büntetőjog. Különös Rész I.* Rejtjel Kiadó, Budapest–Debrecen, 2021. 109. o., valamint KARSAI Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*. Complex Kiadó, Budapest, 2013. 353. o.) a kábítószerrel a bűncselekmények elkövetési tárgyaként határozza meg. Balogh Ágnes szerint azonban helyesebb a kábítószerrel a bűncselekmény elkövetési eszközöként megjelölni, „elkövetési tárgynak ugyanis azt a fizikai léttel bíró dolgot nevezünk, amelyen a védendő érték megjelenik. E fogalomnak pedig a kábítószer nem felel meg. Ezt az álláspontot támasztja alá az is, hogy az elkövetési tárgy nem esik elkobzás alá, a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények esetén azonban a kábítószer elkobzására minden esetben sor kerül.”

³ Pécsi Ítéletábla Bf.II.4/2019/14.

⁴ Pécsi Ítéletábla Bf.III.14/2022/8/II. és Bf.III.17/2020/20.

⁵ 57/2007 BK vélemény A kábítószer-kereskedelem és a kábítószer birtoklása miatti büntetőjogi felelősségről.

⁶ 1/2007 BJE határozat kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények tárgyában.

⁷ BKv. 57. II/4/a) pont.

lás csak az elkövető birtokában, illetve a rendelkezése alatt álló kábítószer vonatkozásában állapítható meg”. Amennyiben az elkövető olyan kábítószerrel kínál, amelyet még nem szerzett meg (mert például még a termesztés fázisában van), azzal a bűncselekmény előkészületét követi el.⁸

Amennyiben a kínálás eredményeként a „címzett átveszi, vagyis megszerzi a kábítószerrel, úgy a kábítószerrel juttató személy a kábítószerrel átad elkövetési magatartást valósítja meg. Az átadás tehát a kábítószer birtokba adását jelenti, míg a kábítószer megszerzése alatt annak birtokba vétele értendő.” Kábítószer átadásának akkor minősül az elkövető cselekménye, „ha az egy meghatározott személy részére történik”, amennyiben az elkövető a kábítószerrel több személynek adja át, úgy cselekménye a kábítószer forgalomba hozatalának, illetve a kábítószerrel való kereskedésnek felel meg.⁹ Mind a kábítószer kínálása, mind pedig az átadása szempontjából irreleváns, hogy arra ellenérték fejében, vagy ingyenesen kerül sor.¹⁰

A forgalomba hozatal akkor valósul meg, amikor az elkövető a kábítószerrel – akár ingyenesen, akár ellenérték fejében – „több, esetleg meg nem határozható számú személy részére juttatja”. Ezen elkövetési magatartás megvalósulhat úgy is, „hogy az elkövető csak egy személlyel áll közvetlen kapcsolatban (neki adja át a kábítószerrel), de nem kizárólag azzal a szándékkal, hogy azt a megszerző maga fogyassza el, hanem avégett, hogy másnak vagy másoknak továbbadja”.¹¹

„Kábítószerrel az kereskedik, aki haszonszerzésre törekedve közreműködik a kábítószer forgalmazásában.” A kereskedés – a forgalomba hozatalhoz képest – tágabb elkövetési magatartás: „magában foglal minden olyan tevékenységet, amely elősegíti a kábítószer viszonteladóhoz, illetve a fogyasztóhoz való eljuttatását, így pl. a kábítószer csomagolását, tárolását, szállítását, elosztását”.¹² „A kereskedéssel elkövetett kábítószerrel visszaélések folyamatos tevékenységet feltételeznek, rendszeres, ismétlődő adásvételek által valósulnak meg.”¹³ A kereskedést a haszonszerzésre törekvés és a rendszeresség határozza meg a forgalomba hozataltól.¹⁴ Közös jellemzőjük ugyanakkor, hogy e két elkövetési magatartás „nem szűkíthető le a tényleges átadásra, hanem ezt megelőzően több résztevékenységből tevődnek össze. Így magában foglalhatja az eladók vagy a vevők felkutatását, közvetítők igénybevetését, az előzetes megbeszéléseket, az áru beszerzését, megtekintését, megvizsgálását, a megállapodás megkötését, az áru tárolását, szállítását, kiadagolását, az átadás helyének előzetes felderítését, szállítóeszköz és kíséző biztosítását stb., felölel tehát minden olyan mozzanatot, amely azt célozza, hogy a kábítószer – akár további közbeékelődő személyek révén is – kereskedelmi forgalomba kerüljön.”¹⁵

A kábítószer-kereskedelem elkövetési magatartásai között fennálló kapcsolat lényege: a kereskedés kizárja a forgalomba

hozatal, az átadás és a kínálás megállapíthatóságát, a forgalomba hozatal pedig magába olvasztja a kínálást és az átadást.¹⁶

A bírói gyakorlatban a kereskedés fordulatának megállapítása az adásvételek bizonyítottsága esetén tűnik a legegyszerűbbnek. Így állapította meg a Pécsi Ítéltábla a kereskedés fordulatát abban az esetben, amikor az eljárás során két személyt is sikerült felkutatni, akik ketten együtt tíznél több alkalommal vásároltak a vádlotttól kábítószerrel.¹⁷ A Bf. II.66/2018/12. és a Bf. II.49/2016/25. számú határozatokban közzétett esetekben szintén a több alkalommal történő kábítószer-értékesítés vezetett (az eset egyéb körülményei mellett) a vádlott kábítószer-kereskedelem büntetében történő marasztalásához. Az elkövető cselekményének megítélése nehezebb abban az esetben, ha az elkövetőtől nagy mennyiségű kábítószer foglalnak le, de az eljárás során nem találunk olyan további bizonyítékot, amely alátámasztaná akár a kábítószer rendszeres értékesítését, akár a kereskedelmi szándékot. A gyakorlatban az elkövetők jellemzően arra hivatkoznak, hogy a tőlük lefoglalt kábítószerrel saját fogyasztás céljából természetek vagy tartották maguknál, annak érdekében, hogy a bíróság kábítószer-kereskedelem helyett az enyhébb büntetéssel fenyegetett birtoklást állapítsa meg terhükre.

A kábítószer-kereskedelem bűncselekménye csak szándékosan követhető el, s mivel a törvény célzatot nem jelöl meg, mind az egyenes mind az eshetőleges szándékkal történő elkövetés tényállásszerű. Az elkövetési magatartások jellegéből adódóan ugyanakkor szükségszerűen célirányos tevékenységekről van szó, így kiemelten vizsgálendő az elkövető szándéka, illetve annak terjedelme. „A »kereskedik« elkövetési fordulatnál ugyanis – a Kúria szerint – a kereskedésre irányuló szándékot kell bizonyítani, nem pedig azt, hogy az elkövető folytatott-e korábban ilyen tevékenységet.”¹⁸ A bíróságnak tehát minden esetben részletesen kell vizsgálnia azt, hogy a lefoglalt kábítószer milyen célból volt az elkövető birtokában: haszonszerzési, illetve terjesztői vagy saját fogyasztás céljából.

3. A terjesztői típusú elkövetési magatartások megítélése a bírói gyakorlatban

A kábítószer mennyiségének mind a kábítószer-kereskedelem, mind pedig a kábítószer birtoklása esetén fontos szerepe van: a törvényhozó a terjesztői oldalon a kábítószer jelentős mennyiségét, míg a fogyasztói oldalon a jelentős és a különösen jelentős mennyiséget szabályozza minősített esetként. A kábítószer mennyiségének azonban nem csak a cselekmény minősítése során van jelentősége, következtetési alapot adhat arra is, hogy az elkövető milyen céllal jutott a kábítószer birtokába. A Legfelsőbb Bíróság jogegységi határozata,¹⁹ az 57. BK véle-

⁸ GÖRGÉNYI Ilona – GULA József – HORVÁTH Tibor – JACSO Judit – LÉVAY Miklós – SÁNTHA Ferenc – VÁRADI Erika: *Magyar Büntetőjog. Különös Rész.* Wolters Kluwer, Budapest, 2020. 147. o.

⁹ 57. BK vélemény II/4/c.) pont.

¹⁰ BELOVICVS Ervin – MOLNÁR Gábor Miklós – SINKU Pál: *Büntetőjog II. Különös Rész.* HVG-ORAC, Budapest, 2021. 152. o.

¹¹ Bkv. 57. II/5/a) pont, 1/2007. BJE IV/2. pont.

¹² BKv. 57. II/5/b) pont.

¹³ 1/2007 BJE.

¹⁴ BELEGI József – KÓNYA István (szerk.): *Magyar Büntetőjog I–IV.* ORAC Kiadó, Budapest, 2022.

¹⁵ BH 2002. 175. és BH 2002.299.

¹⁶ BELEGI-KÓNYA (szerk.): i. m.

¹⁷ Pécsi Ítéltábla Bf. II.16/2019/7.

¹⁸ Kúria Bfv.969/2021/7. és Bfv.328/2019/8. számú precedensképes határozatai.

¹⁹ Az 1/2007. BJE határozat szerint „amennyiben a rendelkezésre álló adatok – így például a lefoglalt kábítószer mennyisége – alapján nem von-

mény,²⁰ az eseti döntések²¹ és a szakirodalom²² egyaránt rögzíti, hogy a kábítószer „kereskedelmi” mennyisége²³ olyan körülmény, amelyből az elkövető terjesztői szándékára vonható következtetés. Ennek megfelelően az ítéletábra a kábítószer nagyobb mennyiségét minden esetben olyan bizonyítékként értékeli, amely az elkövető forgalmazói szándékát támasztja alá. Abban a kérdésben azonban, hogy önmagában a mennyiség elegendő-e a terjesztői szándék bizonyítására, a Pécsi Ítéletábra nem képvisel minden esetben egységes álláspontot.

A szakirodalomban álláspontja szerint önmagában a kábítószer jelentős mennyisége általában nem alkalmas arra, hogy az elkövető forgalomba hozatali szándékát egyértelműen alátámassza, hiszen a jelentős mennyiségű kábítószerre kifejtett fogyasztói magatartás a kábítószer birtoklása minősített esetét képezi.²⁴ A Btk. indokolása alapján e szabályozás azért szükséges, mert „befejezett bűncselekmény hiányában pusztán a forgalomba hozatali szándék, illetve a kábítószer kereskedelmi céllal történő megszerzése, tartása nehezen bizonyítható, ellenben a különösen nagy mennyiség szükségessé teszi a „szigorúbb büntetést”. Ilyen esetben már a terjesztői szándékra sem lehet következtetést vonni, vagyis a fogyasztói típusú magatartásra vont jogi következtetés nem arra vezethető vissza, hogy a vádlott a terjesztői típusú magatartásnak csupán az előkészületét valósította meg.”²⁵

A Bf.III.14/2022/8. számú határozatban a Pécsi Ítéletábra egyik tanácsa a vádlott cselekményét forgalomba hozatal kísérletének minősítette, amikor egy közlekedési baleset alkalmával jelentős mennyiségű kábítószerrel találtak nála. A bizonyítékok értékelése körében az ítéletábra annak tulajdonított meghatározó jelentőséget, hogy a lefoglalt kábítószer mennyisége és hatóanyag-tartalma oly mértékű volt, hogy az összesen legalább 4000 adag kábítószernek felelt meg, melynek a napi 1 gramm fogyasztása mellett is több mint 10 évi fogyasztásra szánt adagot jelentett volna.²⁶ Ez pedig az ítéletábra szerint

ható le következtetés az elkövető forgalomba hozatali szándékára, akkor nem a forgalomba hozattal elkövetett, hanem valamely fogyasztói típusú elkövetési magatartással megvalósuló kábítószerrel visszaélés befejezett bűncselekménye állapítható meg a konkrét lefoglalt mennyiségek szerinti minősítéssel”.

²⁰ Az 57. BK vélemény értelmében „az elkövető forgalomba hozatali szándékára – az eset egyéb körülményei mellett – az átadott kábítószer mennyiségéből is következtethetni lehet”.

²¹ A BH 2005.418. számú eseti döntésben a Fővárosi Ítéletábra rögzítette, hogy „a kábítószer mennyisége, illetve a terhelte egyéb anyagi haszon-szerzésre irányuló magatartása egyértelművé teheti, hogy a továbbértékesítés szándéka vezérelte. Ezáltal az ország területéről kivisz fordulattal elkövetett kábítószer birtoklása bűncselekmény csak abban az esetben állapítható meg, ha a terhelte a kábítószer csupán saját magának szánta.”

²² A szakirodalom az elkövetési magatartások elemzése kapcsán rögzíti, hogy „a forgalomba hozatalnak az átadástól való elhatárolása a szándék alapulvételével történik, amelynek megállapítására alapot adhat az elkövető által birtokolt kábítószer mennyisége is.” lásd BELEGI–KÓNYA: i. m.

²³ A szakirodalomban Ignác György „kereskedelmi” mennyiség kifejezést azokra az esetekre használja, „amikor a lefoglalt kábítószer olyan mennyiségű, amely az általános élettapasztalat szerint jelentősen meghaladja egy átlagos kábítószer-fogyasztó birtokában levő tipikus mennyiséget”. IGNÁCZ György: Kábítószer-kereskedelem és kábítószer birtoklása a Fővárosi Ítéletábra gyakorlatában. <https://ujbtk.hu/dr-ignacz-gyorgy-kabitoszer-kereskedelem-es-kabitoszer-birtoklasi-a-fovarosi-itetotabla-gyakorlataban/> (letöltés ideje: 2022.08.16).

²⁴ MEZŐLAKI Erik – KARSAI Krisztina (szerk.): *Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről*. Wolters Kluwer, Budapest, 2019. 378. o., illetve IGNÁCZ: i. m.

²⁵ IGNÁCZ: i. m.

²⁶ Az ítéletábra bizonyítékként értékelte továbbá, hogy a vádlott mobiltelefonján titkosított kommunikációs eszközöket használt, a tőle lefoglalt

önmagában kizárja a kábítószer saját fogyasztási célból történő birtoklását, így megállapítható, hogy az elkövető szándéka a kábítószer forgalomba hozatalát célozta. Mivel azonban „a forgalomba hozatal befejezett alakzatát abban az esetben lehet megállapítani, ha a kábítószer bekerül a kereskedelmi forgalomba, vagyis a továbbadás folytán ténylegesen megnyílik annak a lehetősége, hogy a kábítószerhez más vagy mások is hozzájuthassanak”²⁷ – erre pedig jelen ügyben nem került sor –, az elkövető cselekménye kísérleti szakban maradt. A másodfokú bíróság szerint a bírói gyakorlat magáévá teszi az álláspontot, miszerint „önmagában a kábítószer mennyiségéből is lehet következtetni az elkövető forgalomba hozatali szándékára”. A határozat indokolásának ezen része a Kúria 2017.144. és a 2020.165. számú eseti döntéseire hivatkozik, melyek az ítéletábra értelmezése szerint azt rögzítik, hogy „ha a lefoglalt kábítószer mennyisége alapján nem vonható le következtetés az elkövető forgalomba hozatali szándékára, abban az esetben kell az eset egyéb körülményeit megvizsgálni”.

A 2017.144. számú bírósági határozat alapjául szolgáló ügyben az I. rendű terhelt kereskedelemben történő marasztalásához az vezetett, hogy a nyomozó hatóság nagy mennyiségű, különböző fajtájú és eltérő hatóanyag-tartalmú kábítószerrel foglalt le tőle. Emellett a másodfokú bíróság bizonyítékként értékelte a kábítószer tárolás idejére elvégzett csomagolását, a terheltnél talált kábítószer-adagoló készüléket, jegyzeteket, valamint azt a körülményt, hogy a terhelt nem kábítószerfüggő. Mindezek alapján vont a másodfokú bíróság – majd a Kúria – azt a következtetést, hogy a kábítószer megszerzése és tartása nem saját fogyasztás céljából történt, és – hivatkozva az 1/2007. BJE határozat IV/2. pontjára, miszerint „a kábítószernek kereskedés céljából történő megszerzése, készletezése befejezett önálló tettesi cselekmény, így a kereskedéssel elkövetett kábítószerrel visszaélésnek a kísérleti stádiuma általában kizárt”²⁸ – a terhelt cselekményét befejezett kereskedésként értékelte.

A 2020.165. számú eseti döntésben a Kúria elvi élel rögzíti, hogy „a kábítószernek forgalomba hozatal céljából történő termesztése megvalósítja a kábítószer-kereskedelemnek legalább a kísérletét”. Az irányadó tényállás szerint a terheltek megállapodtak abban, hogy későbbi értékesítés céljából nagy mennyiségű indiai kannabiszt termesztenek, mely magatartást meg is kezdték. A nyomozó hatóság közbelépésekor a növények nem voltak fogyasztható állapotban, ez azonban – a Kúria megítélése szerint – közömbös. A határozat szerint a bíróságok következetesen alkalmazzák azt a gyakorlatot, miszerint a terjesztői típusú elkövetési magatartásra irányuló célzatos, de önmagában még csak a kábítószer birtoklásának valamely elkövetési magatartását megvalósító cselekmény már a kábítószer-kereskedelem részeként kerül értékelésre, nem csupán

kábítószerrel csomagokban helyezte el, illetve nem rendelkezett olyan jövedelemmel, mely a nála talált kábítószer értékét fedezte volna.

²⁷ BH 2002.299.

²⁸ „A BH 2019.38. számú eseti döntés értelmében a kábítószerrel kereskedés kísérletének megállapítására általában az olyan szervezőtevékenység alkalmas, amelynek következtében a kábítószer a továbbiakban mások számára valóságos és közvetlen elérhetőségbe kerül. Ilyen eset lehet például, ha az elkövető akkor fejt ki a kábítószerrel való kereskedésre irányuló szervezőtevékenységet, amikor még nincs a kábítószer birtokában, de annak beszerzési forrása biztosított, és a jövőben megszerzendő kábítószerrel bevételt szerez.” BELEGI–KÓNYA: i. m.

arra irányuló előkészület; a magatartás kifejtésével az elkövető a kábítószer-kereskedelem tényállásába lép. „A kábítószernek kereskedés céljára történő megszerzése önmagában akkor is a kereskedés körébe tartozik, ha többletmagatartás nem kapcsolódik hozzá, ekként a kábítószer forgalomba hozatali cézzal való termesztése is kábítószer-kereskedelem.”

Ettől eltérő álláspontot képvisel a Pécsi Ítéltábla másik tanácsa a Bf.I.32/2019/10. számú ügyben, melyben a vádlott cselekményét különösen jelentős mennyiségre elkövetett kábítószer birtoklása büntettének minősítette. Az irányadó tényállás szerint a vádlott a saját szükségletet jóval meghaladó mennyiségű kannabisznövényt termesztett, az eljárás során azonban semmilyen bizonyítékot nem találtak, amely a marihuána értékesítését alátámasztotta volna.²⁹ A határozat indokolásában az ítéltábla kifejtette, „hogya a termesztett és birtokban tartott kábítószer mennyiségéből – egyéb bizonyítékok hiányában – a kábítószer rendszeres értékesítésére, vagy alkalmoszerű eladására, illetve átadásra nem, legfeljebb annak szándékára vonható következtetés. A szándék ugyanakkor nem pótolja a kereskedői magatartás megállapításához szükséges tényállási elemeket.” Önmagában a marihuána termesztése nem tartozik a kereskedés azon résztevékenységei közé, melyek az 1/2007. BJE határozat alapján a kereskedés befejezett alakzatának a megállapítását vonják maguk után. A vádlott értékesítésre irányuló szándéka ugyan megállapítható, a személyes szükségletet jóval meghaladó mennyiségű marihuána termesztésével, birtoklásával azonban legfeljebb a kábítószer-kereskedelem előkészületét valósítja meg, s mivel ez enyhébb megítélésű, mint a befejezett birtoklási cselekmény, így a vádlott magatartása a fogyasztói típusú elkövetési magatartás befejezett stádiumának felel meg.

A Pécsi Ítéltábla két anonim határozatának indokolása közötti ellentmondás nyilvánvaló: a Bf.III.14/2022/8. számú ügyben az ítéltábla a kábítószer saját szükségletet jóval meghaladó mennyiségét olyan körülményként értékeli, mely a forgalomba hozatali szándékot önmagában alátámasztja. Hasonló körülmények mellett a Bf.I.32/2019/10. számú határozatban azonban az ítéltábla akként foglal állást, hogy a jelentős mennyiséget meghaladó kábítószer termesztéséből csupán a terjesztői magatartás szándékára vonható következtetés, ez azonban nem elegendő a forgalmazói típusú elkövetési magatartás kísérletének megállapításához.

A fogyasztói típusú elkövetési magatartás befejezett alakzatának és a terjesztői típusú cselekmény kísérletének elhatárolása szempontjából érdemi megállapításokat tartalmaz a Bf.I.53/2017/8. számú határozat is. Az ítéltábla a vádlottak bűnösségét jelentős mennyiségre elkövetett befejezett birtoklási cselekményben mondta ki: az, hogy a kábítószer lefoglalásának időpontjában még nem volt értékesítésre alkalmas állapotban, bizonyítja, hogy a „forgalomba hozatal céljából történő átadás” megkezdésére még nem került sor. Figyelemmel arra, hogy vádlottak az átadást még nem kezdték meg, a forgalmazói típusú elkövetési magatartás nem jutott kísérleti szakba, „annak egyik tényállási eleme sem valósult meg, tényállási elem hiányában pedig a bűncselekmény előkészületi

szakban maradt”. Az ítéltábla szerint az eljárás során nem volt megállapítható, hogy a vádlottak a kábítószer értékesítés céljából további intézkedést tettek volna, a kábítószer eladásra való felkínálása, továbbadása sem volt bizonyítható, a „kábítószer raktározása és feldolgozása pedig önmagában még nem tekinthető a forgalomba hozatal, illetve a kereskedelem kísérletének. A forgalomba hozatal szempontjából tehát önmagában a kábítószer termesztése, tárolása, birtoklása, raktározása vagy feldolgozása nem eredményez befejezett bűncselekményt, releváns előzményi magatartás hiányában pedig nem tekinthető a készletezés sem ilyennek. A forgalomba hozatal kísérlete abban az esetben állapítható meg, ha a kábítószer átadása közben történik a tettenérés.”³⁰

A Pécsi Ítéltábla tanácsainak némileg ellentmondásos indokolásai szükségessé teszik annak vizsgálatát, hogy miként foglal állást a kérdésben egy másik másodfokú bíróság. A Szegedi Ítéltábla egyik tanácsa a Bf.III.122/2020/7. számú határozatban – az elsőfokú bíróság jelentős mennyiségre elkövetett kábítószer-kereskedelem büntettének kísérlete tárgyában hozott határozatát megváltoztatva – a vádlott cselekményét a kereskedés fordulatával megvalósított befejezett bűncselekménynek minősítette. A határozat alapjául szolgáló ügyben a vádlott 220 tő kannabiszt termesztett, melyek a hatóság közbelépésekor eltérő fejlődési stádiumokban voltak, valamint az ingatlanában már leszüretelt növények zacskókban elhelyezve is lefoglalásra kerültek. Az ítéltábla ezen körülmények alapján arra a következtetésre jutott, hogy a feldolgozott, zacskókban elhelyezett növényegyedek értékesítésére a rendőrségi beavatkozás miatt nem került sor. A vádlott terjesztői tevékenységre irányuló szándékát a következő körülmények bizonyítják: a kábítószer jelentős mennyisége, az a tény, hogy a vádlott nem tekinthető kábítószer-fogyasztónak, és hogy a már leszüretelt növények készletezésre kerültek. Az ismétlődő adásvételeket bizonyítja, hogy a termesztett növények eltérő fejlettségi állapotban voltak, az ültetvény nagysága pedig a haszonszerzési célt kétséget kizáróan alátámasztja. Az ítéltábla mindezen körülmények alapján nem tartotta megállapíthatónak a kábítószer birtoklása körében szabályozott „tartás” befejezett alakzatát, sem pedig a terjesztői magatartás kísérletének büntettét, véleménye szerint ugyanis a vádlott azon cselekménye, hogy „az általa termesztett kábítószert csomagolta és készletezte, a kábítószer-kereskedelem büntette befejezett alakzatát valósította meg. Az, hogy tényleges értékesítésre nem került sor, nem alapozza meg a kísérleti szakaszban maradási, illetve a kereskedés kísérlete az 1/2007. BJE határozat megfogalmazása szerint egyébként is általában kizárt.”

Nem tartotta ugyanakkor megállapíthatónak a kábítószer-kereskedelem büntettének befejezett alakzatát a Szegedi Ítéltábla ugyanezen tanácsa a Bf.III.498/2019/20. számú határozatban rögzített tényállás alapján. Az eljárás során nem nyert ugyanis bizonyítást, hogy a vádlott az általa termesztett kannabiszt korábban leszüretelte volna, valamint az sem volt kétséget kizáróan megállapítható, hogy a tőle lefoglalt, leszüretelt, pontosan meg nem határozható mennyiségű növényi részeket bárkinek is átadta volna. Ezek alapján cselekménye nem minősíthető a kereskedéssel elkövetett kábítószer-keres-

²⁹ A vádlott a megélhetését biztosító jövedelemmel nem rendelkezett, azonban a kábítószer termesztésére fordított összeg nem volt olyan tetemes, amelyet egyéb forrásból ne tudott volna előteremteni.

³⁰ Az ítéltábla ugyanezen álláspontja olvasható a Bf.I.41/2018/9. számú közzétett határozatban.

kedelem befejezett alakzatának, terhére a forgalomba hozatal kísérleti stádiuma állapítható meg. Az ítéltábla szerint a vádlott szándéka egyértelműen forgalomba hozatalra irányult, „ezt erősíti meg az a megállapított tény, hogy kábítószeret nem fogyasztott, hiszen így a növényi egyedek száma is egyértelműen arra utal, hogy a vádlott az ültetvényt később le kívánta szüretelni és a kábítószeret mások részére, akár ellenérték fejében, akár ingyenesen át akarta adni”. Megjegyzendő, hogy ebben az ügyben nem került sor a kábítószer készletezésére, és a nyomozó hatóság kereskedelemre utaló tárgyi bizonyítékokat sem foglalt le, hanem kizárólag olyanokat, amelyek kábítószer termesztéshez használatosak.³¹

Szintén kábítószer termesztése képezte a tényállás alapját a Bf.IV.446/2018/14. számú határozatban közzétett esetben, melyben a Szegedi Ítéltábla egy másik tanácsa jelentős mennyiségre, termesztéssel elkövetett kábítószer birtoklása befejezett alakzatát találta megállapíthatónak. A másodfokú bíróság – a törvényszék álláspontját megerősítve – rögzítette, hogy a vádlott szándéka a befejezett birtoklási cselekményen túlmutat, és elvetette a vádlott azon védekezését, miszerint saját fogyasztásra, gyógykezelés céljából termesztette volna a kannabisz növényeket. Tekintettel a növények számára – 212 tő – és a már szárítás fázisában lévő növények mennyiségére, az ítéltábla szerint megállapítható, hogy a termesztés forgalomba hozatali szándékkal történt, mivel azonban az eljárás során nem merült fel arra vonatkozó adat, hogy a vádlott bárkinek is értékesítésre kínálta volna fel a kábítószeret vagy azt eladta volna – melyek a forgalomba hozatal megkezdéseként értékelendő cselekmények –, így magatartása előkészületi szakban maradt. „Ez az előkészületi jellegű cselekmény azonban a Btk. 11. § (1) bekezdésére figyelemmel kifejezett törvényi szabályozás hiányában nem büntethető, hiszen a törvény csak a kábítószer birtoklása alap- vagy minősített esetének előkészületét rendeli büntetni.” Az elsőfokú határozatból kiolvasható továbbá, hogy a vádlott a leszüretelt növényeket ingatlanának több helyiségében is szárította, azok készletezésére, csomagolására ugyanakkor nem került sor, emellett a nyomozó hatóság az eljárás során kizárólag termesztéshez és szüreteléshez alkalmazandó tárgyakat foglalt le, valamint az is megállapításra került, hogy a vádlott a kábítószeret fogyasztotta is.³²

A Szegedi Ítéltábla vizsgált határozataiban foglalt tényállások egyezést mutatnak abban, hogy minhárom ügyben jelentős mennyiségű kábítószer termesztésére került sor, és nem volt bizonyítható a kábítószer átadása, illetve értékesítése. Míg a Bf.III.122/2020/7. és a Bf.III.498/2019/20. számú esetekben a vádlott kábítószer-fogyasztása nem volt megállapítható, addig a Bf.IV.446/2018/14. számú ügyben bizonyításra került, hogy fogyasztó. Az ítéltábla a Bf.III.122/2020/7. számú határozat alapját képező cselekményt kábítószer-kereskedelem befejezett büntetettének, a Bf.III.498/2019/20. számú esetben kábítószer-kereskedelem kísérletének, míg a Bf.IV.446/2018/14. számú határozatban kábítószer birtoklása befejezett alakzatának minősítette. Az elsőként említett határozat – Bf. III.122/2020/7. – alapját képező ügy vádlottja ugyanakkor a kannabiszt készletezte, ez volt tehát az a többletvevényesség, amely az alapvetően forgalmazói típusú magatartás – a ter-

mesztés – befejezett alakzatát a terjesztői típusú magatartás befejezett alakzatává „emelte”.

4. Következtetések

A terjesztői típusú elkövetési magatartások kísérletének, valamint a fogyasztói típusú cselekmények befejezett alakzatának elhatárolása szempontjából célszerű a büntetőjog általános szabályaihoz fordulni és a kísérlet fogalmi elemeiből kiindulni. A Btk. 10. § (1) bekezdése értelmében kísérlet miatt az büntetendő, aki a szándékos bűncselekmény elkövetését megkezdi, de nem fejezi be. A kísérlet fogalmi ismérvei közé tartozik a magatartás, a szándékosság, a bűncselekmény elkövetésének megkezdése és az elkövetés be nem fejezése.

Kábítószer-kereskedelem esetén a szándékosság vizsgálata kapcsán megállapítható, hogy a bírói gyakorlat egységesnek tekinthető abban az értelemben, hogy azonos körülményekből von következtetést az elkövető terjesztői szándékára. A kábítószer nagy mennyisége, széles skálája, készletezése, a kereskedelemhez használatos eszközök lefoglalása, az elkövető vagyoni-jövedelmi viszonyai, illetve az a tény, hogy nem kábítószer-fogyasztó, általában olyan körülmények, amelyek az elkövető forgalmazásra irányuló szándékát bizonyíthatják. Álláspontom szerint önmagában a kábítószer jelentősebb mennyisége a jogalkalmazó számára egy olyan kiindulópontot jelenthet, amely csak az egyéb bizonyítékokkal összevetve értékelhető a terjesztői szándék vizsgálata kapcsán.

A kísérlet fogalmi elemei közül a bűncselekmény elkövetésének megkezdése – az elkövetési magatartás pontos meghatározásának hiánya miatt – nyitott törvényi tényállások esetében különösen nehéz lehet, az ítélezési gyakorlat nem is tekinthető egységesnek abból a szempontból, hogy mit kell a forgalomba hozatal megkezdéseként értékelni. Befejezett ez a magatartás akkor válik, amikor az elkövető a kábítószeret – akár egyetlen személyen keresztül – több személy részére juttatja. A 1/2007. BJE határozat ezen meghatározása alapján a forgalomba hozatal megkezdésének az a magatartás tekinthető, amikor az elkövető a kábítószer „juttatását”, azaz átadását megkezdi, de nem fejezi be. A kifejtettek alapján aggályosnak tűnik a forgalomba hozatal kísérletének megállapítása akkor, amikor a kábítószer átadásának megkezdésére nem kerül sor, hiszen ebben az esetben az elkövető nem merít ki tényállási elemet. A kísérlet fogalmából kiindulva az elkövetési magatartás tényleges megkezdése nélkül – azaz tényállási elem megvalósulásának hiányában – önmagában a kábítószer nagyobb mennyisége nem eredményezheti a kereskedelem megállapítását, a kábítószer mennyisége ugyanis a kereskedésnek mint elkövetési magatartásnak nem fogalmi eleme.

Helyesnek tűnik ugyanakkor a Pécsi Ítéltábla Bf.I.53/2017/8. számú határozatban foglalt indokolása, mely szerint a forgalomba hozatal akkor jut kísérleti stádiumba, ha az elkövetőt a kábítószer átadása közben érik tetten.

³¹ Kecskeméti Törvényszék 2.B.458/2018/24.

³² Kecskeméti Törvényszék 2.B.345/2017/26.